

חלוקת מצת מצוה בליל פסח - שיעור 187 והשיעורים ועוד דיני הסדר

I. חלוקת הכזיתים מצת מצוה לכל המסובים דאי אפשר לעשות כסעודת שבת משום דצריך לאכול בכדי אכילת פרת (אג"מ ח - ע"ו)

(א) לאלו הנוהגים שכל המסובים מברכים לעצמם המוציא ועל אכילת מצה צריך הבעה"ב לאכול הכזיתים ואח"כ יחלק למסובים ויברכו ויאכלו ועיין באשל אברהם מבוטשאטש (רע"ד) דכשאוכל מפת שהיה שלם של המברך אף כשהוא לא יצא מברכת המברך והוא מברך לעצמו על פרוסת הפת יוצא בדין של לחם משנה משום דכשאוכל מפת שהיה שלם וחל עליו שם לחם משנה מהני ולא כהחת"ס (המנהגים י - י"ז) שהוא תליא במצב בשעת הברכה דצריך שתהיה שלמה ועיין בשו"ת להורות נתן (ו - ט) דהקרוב נתנאל היה מניח למסובים שיברכו בעצמן המוציא ולא לו אין חשש הפסק

(ב) לאלו הנוהגים ששומעים הברכה מבעה"ב משום שסוברים שרק כך יוצאים ידי חובת לחם משנה כשהוא שלמה והוא מן המוכחר וכן ברוב עם הדרת מלך יש דעות איך צריך לחלק המצות משום חשש הפסק

1. יש אומרים דיותר טוב לחוש על הפסק דאחרים שיהיה השחייה גדול שימתינו עד שיאכול הב' כזיתים ולכן יחלק להם קודם אכילתו (ויגד משה כ"ד - כ"ח) וזה היה מנהג המהר"מ שיק וכ"כ הרמ"א (קס"ז - ט"ו) דיותר לתת לכל אחד חלקו קודם שיאכל ואין זה הפסקה דכל זה צורך סעודה הוא (מ"ב סקט"ח) וכ"כ המג"א (סקל"ד) אמנם הט"ז (ט"ו) כתב שהבעה"ב לא יתן להמסובים כלל קודם שיטעום הוא שלא להפסיק וכ"כ בשו"ע הרב (סעיף כ') וכן משמע מהירושלמי דרב טעים בשמאלו ומחלק המוציא בימינו ובמצת מצוה לכאורה א"א לקיים שניהם בכדי אכילת פרת ובהסיבה להפוסקים שהוא ב' דקות אמנם בעל ערוגת הבושם היה מחלק להמסובים אחר שאכל בעצמו הכזיתים (ויגד משה ע"ט)
3. במנהגי החת"ס (פרק י - י"ז) כתב שהוא בירך המוציא והמסובים ענו אמן ואח"כ פירס הכזיתים להמסובים ויברכו כולם ביחד על אכילת מצה ומשמע דברכת המצות שאני משאר ברכות הנהנין ובעינן שיסמוך המצוה תיכף ממש (מועדים וזמנים סהג"ה דף ל"ט) ועיין בשו"ת להורות נתן (ו - כ"ז - כ"ח) דגם למנהג החת"ס איכא הפסק בין ברכת המוציא לאכילה מ"מ הפסק הוי רק אם יכול לאכול והגיע זמן אכילה ואינו אוכל אבל השתא כיון שצריך עוד לברך על אכילת מצה עדיין אינו יכול לאכול ולא הוי הפסק (שו"ת להורות נתן כ"ז - ג)
4. ויש שמניחים לפני המסובים ב' כזיתים ובעה"ב נותן להם רק חתיכה קטנה מהלחם משנה דאינו צריך הרבה זמן ולא הוה הפסק והם לא בירכו על לחם משנה (ויגד משה ע"ט)
5. רב משה פיינשטיין (צמורה סיון תשמ"ה) סבר שיהיה לכל אחד מן הזכרים לחם משנה מיוחדים והבנות יצטרפו לבנים ואם רק בנות צריך ליתנן מצות מיוחדות וראיה ממה שכתב הרמ"א (קס"ז - ח) דבשבת כשאוכל עם הרבה בני אדם צריך ליתן מן הפרוסה לכל אחד כזית אמנם עיין במ"ב (סקט"ו) שכתב הטעם דכזית שלא יהיה נראה כצר עיין והגרש"ז אויערבך סבר דאפשר דסגי גם בפחות מכזית מהלחם משנה (שש"כ נ"ה - ה)
6. למעשה - כתב השו"ת להורות נתן (ו - כ"ז - ז) דאם יש לכל המסובים לחם משנה הוא מן המוכחר לצאת ידי כל הדעות ואם לאו אין דרך אחרת אלא כמנהגו של החת"ס דליכא שום הפסק אולם במקום שנהגו שכל אחד מהמסובים מברך המוציא יש לסמוך על סברת האשל אברהם דגם פרוסה מן הלחם משנה חשוב לחם משנה להידור מצוה ומה שבני הבית מפסיקין בין נטילת ידים לברכת המוציא עיין בשו"ע (קס"ו - ח) די"א

שאינן צריך ליזהר וי"א שצריך ליזהר ועיין באר היטב דאין זה אלא לכתחלה ולזהירות בעלמא בנידון דידן הוי כדיעבד וליכא חשש הפסק

II. עוד דיני הסדר

(א) ידוע שכמה אנשים שדחקו עצמם לאכול שני הכזיתים של מצה ושל הכורך בבת אחת וכמעט הסתכנו ונלקחו לבית חולים בליל הפסח וזה פריה של חומרא (חזון עובדיה חלק ראשון כרך ח)

(ב) מה שנוהגים שמפסיקים במפה בין מצה למצה הוא מנהג בורות (חיי אדם כלל ק"ל צדיי הסדר נקרה) ובשעה שמברך המוציא על המצות טוב שיגעו מקצתן זו בזו (שו"ת רבבות אפרים ח - ר"ח)

(ג) עיין במ"ב (תפ"ו - סק"ח) דיהדר לאכול גם בליל א' אותה ביצה שעל הקערה

(ד) אסור להפסיק באמצע הלל שלא לצורך אבל דברי תורה מותר ולא דמי למי שקורא בספר תהלים (בה"ל תכ"ז - ד"ה "אלזל צטנין אחר")

(ה) אם יש ג' שאומרים הלל היינו אפילו עם נשים או קטנים בני חינוך אומרים הודו ואנא כדרך שאומרים בציבור בבית הכנסת (שו"ע תפ"ט וצמ"ז סק"ט ולהלן וקול דודי דף 59)

(ו) עיין בפסחים (ק"ט). אמר רב חסדא רביעית של תורה אצבעים על אצבעים ברום אצבעים וחצי אצבע וחמש. ורביעית היא גם כן ביצה ומחצה. וכתב הצ"ח בערבי פסחים ששיעור של האצבעות הוא כפול משיעור של הביצים. והחליט שנתקטנו הביצים וכן כתב הגר"א וגר"ז ובמשנה ברורה (רע"ח - ס"ח) כתב שהרביעית לקידוש של ליל שבת ששיקרה מדאורייתא וכן כזית מצה ישער על פי האצבעות לחומרא. ושיעור ארבע כוסות ומרור שהם מדרבנן על פי הביצים לקולא. ועיין במ"ב (תפ"ו - ח) ועיין עוד בערה"ש (קס"ח - י"ג) שאין צריך להחמיר.

1. מצה דאורייתא - צריך להחמיר בחצי ביצה בשיעור הגדול דהיינו 3 פלואיד אנצעס וא"כ כזית הוא 1.5 אנצעס וגם להשני זיתים די בשיעור זה כי מאחר שהוא רק חומרא בעלמא די בשני זיתים בשיעור הקטן דהיינו 2.2 (או 1.9) פלואיד אנצעס ושליש מן ביצה הזאת הוא 7. פלואיד אנצעס א"כ לשני זיתים הוא 1.4 פלואיד אנצעס ושיעור זה הוא חתיכה של מצה שהיא $6\frac{1}{4}$ על 7 אינצשעס (קול דודי דף 45)

2. כורך דאינו דאורייתא די בחצי ביצה בשיעור הקטן של ביצה והוא 1.1 והוא שיעור 4 על 7 אינצשעס

3. המרור בחריין די בשיעור הקטן שהוא 7. אנצעס שהוא שלישי 2.2 לשיטת הרמב"ם ובדרבנן אומרים לא נתקטנו הביצים

4. האפיקומן כיון שהמהרי"ל כתב שצריך ב' זיתים אחד זכר למצה הנאכלת עם הפסח ואחד זכר לפסח ומפני שהב' זיתים הם רק חומרא בעלמא יש לצאת בזיתים היותר קטנים דהם 7. ולכן האוכל $6\frac{1}{4}$ על 7 אינצשעס שהוא 1.5 אנצעס יוצא לכולי עלמא (קול דודי ע"ט)

5. קידוש בליל שבת צריך לכל הפחות רוב רביעית אם הכוס מחזיק רק רביעית שהוא 4.42 אנצעס לפי שיעור האצבעות ורוב רביעית שהוא רוב כוס בנידון דידן הוא 2.22 ולכתחלה צריך לשתות כולו ובשאר קידושים וד' כוסות הרביעית הקטנה היא 2.85 על פי הביצים 1.9 שהוא שלישי 2.85

לבות הפסח י"י לרפאל שלימה לרפאל ארס בת אלישבע צ"ל בתקא סאר חו"י סאר אמן